

til over 30 à 40 Tønder Hartkorn, men og af Fæstegaarde, hvor det oftere indrømmedes en Godsejer at sammenlægge 3, 4 indtil 6 Fæstegaarde, dog oftest tillige et vist angivet Djemed, saasom Oprettelse af Schæferi og deslige, blev Rentekammeret efter 1845 strengere i saa Henseende. Men al saadan Usikkerhed og Vilskaarlighed er højst skadelig, og kan ikke andet, end opvække grundet Misforståelse. Skulde altsaa Fæstevangen ej blive afløst, men den nærværende Lovgivning blive staaende ved Magt, saa burde, efter min Mening, enten den Indenrigsministeriets Ret til at bevilge Sammenlæggelser af Bøndejord begrænses ved en fast Grænse, saasom ved 16 Tønder Hartkorn, der fra ældre Tid er fastsat som Grænse ved de fleste kongelige Arvefæstestøder paa Frederiksborg Amt, eller med 20 Tønder Hartkorn, som i den seneste Tid er fulgt af Rentekammeret og Indenrigsministeriet, hvor ej særdeles Grunde anbefalede en større Udstrækning, eller Sammenlæggelser burde gives frie indtil denne Grænse, saa at Bevillingsvæsenet her ganske bortfaldt. Bliver derimod al Forstel mellem privilegeret og uprivilegeret Hartkorn, mellem Bøndejord og fri Jord, udjævnet, saaledes som jeg ønsker iøvrigt af Lovgivningens Vel, og hvorfra jeg her nærmest maa gaa ud, saa er det for Tiden min Ansæelse, at der bør finde en Sammenlæggelsesret Sted indtil 20 Tønder Hartkorn Ager og Eng foruden mulig Skovsklyb, uden at dertil skal udfordres nogen Bevilling. Dette følger for det første konsekvent af Fæstevangens Ophør og har derved en retlig Grundvold; thi Forbudet imod Nedlæggelser og Sammenlæggelser uden Bevilling er, i det mindste i det væsentlige, at anse som en Følge af Forpligtelsen til at bortfæste Gaardene, paa hvis Opfyldelse Forordningen af 19de Mars 1790 i dens Præmisser har erkendt, at Bøndestanden har en Ret; og denne Fæsteforpligtelse eller Fæstevang forudsættes her nu at blive afløst. En saadan friere Raadighed fordrer ogsaa Billighed imod Godsejerklassen; thi naar Godsejeren efter forommeldte Planer skal afløse det privilegerede Hartkorns Statutenbeneficium ved at modtage $3\frac{1}{2}$ Procents Papirer for det fem og tyvedobbelte Beløb og selv afholde Amortisationen af disse Beviser ved den tilbageblivende halve Procent, naar han derhos, uden Bederlag skal give Slip paa alle kommunale Friheder og Immuniteter, og endeligen afgive en ikke ringe Kvotadel af Fæstegaardens Værdi som Bederlag for Fæstevangens Ophør, saa er det billigt, at der indrømmes ham den friere Raadighed over de Gaarde, som han udløser af Fæstevangen ved at udrede den bestemte Kvotadel af Gaardenes Auktionssum, uden hvilken Raadighed han ej kan blive stadesløs. En sliq lovmæssig Frihed til Sammenlæggelse, er fremdeles i politisk Henseende tilraadelig; thi dels er det af særdeles Vigtighed, at al Forstel paa Jord, ogsaa med Hensyn til Sammenlægningsretten fjernes, og at derved tillige fjernes den unaturlige Modsætning mellem de store Landejendomsbesiddere, en saakaldet Godsejerklasse, og andre Landejendomsbesiddere, dels er det ubelødig, at, medens Danmark har et passende Antal større Gaarde over 20 Tønder Hartkorn, skønt mindre heldigen fordelte paa forskellige Egne, og en stor Mængde Bøndergaarde indtil 8 à 10 Tønder Hartkorn, saa savnes næsten ganske et passende Antal af Middelsgaarde mellem 10 og 20 Tønder Hartkorn. Det maa ogsaa bemærkes, at Gjere af saadanne Mellemgaarde paa den ene Side vil blive anvist en Stilling, som er nær ved den nærværende Gaardmandsklasse, der i Almindelighed har fra 4 til 10 Tønder Hartkorn, og at de paa den anden Side saa en saa betydelig Ejendom, at de ville have Lejlighed til en større intellektuel Udvikling, uden at hindres ved Nødvendigheden af eget fysisk Arbejde for at bestaa; og en sliq Klasse Landejendomsbesiddere vilde saaledes, om jeg maa sige, udfylde et Savn af en Mellemklasse, som unægteligen finder Sted i de fleste Egne paa Verne. Brugerne, navnlig Forpagtere, af saadanne sammenlagte Gaarde, maatte derimod, naar de skulde bestaa, vel leve som almindelige Bønder, og udgøre en ny Klasse af Bønder, omtrent som de mindre engelske farmers, ved Siden af Selvejerbønderne, der vel havde mindre Ejendomme, men da og ville være Gjere og ikke blot Brugere. Denne større Forstællighed fra Landbrugernes Stilling synes mig ej at kunne andet, end blive gavnlig. I Særdeleshed vil saadanne mindre Forpagtergaarde med et Areal af 150 til 200 Tønder Land, ved hvilke kun saadanne Mænd, som forstode og anvendte et bedre Landbrug, end det paa de nærværende Bøndergaarde almindelige, kunne bestaa, blive et nyttigt Forbillede for de omboende mindre Ejendomsmand (Bønderne), og dog lade mangan Mand, som ej havde Kapital nok til erhverve en Bøndergaard som Ejendom, kunne indtræde i saadanne Forpagtninger.

Mere synes der at kunne tale for, at naar Fæstevangen aldeles ophæves, saa er det Ret og billigt, at Raadigheden til at sammenlægge og til at udstykke da ogsaa bør være aldeles fri, kun at Staten har Tilsyn med, at Ejendomme ikke desigueres, og at den fornødne Kontrol beholdes saavel med Ejendommens Ansørelse i Matrিকulen som i Henseende